

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä huhtikuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta (HE 24/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäministeriö, poliisiosasto

- neuvotteleva virkamies Jere Lumme, valtiovarainministeriö
- tulliylitarkastaja Jussi Leppälä, Tulli.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäministeriö, rajavartio-osasto
- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Poliisihallitus
- tietosuojavaltuutetun toimisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Tullilakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 e §, joka koskee Tullin henkilörekistereihin rekisteröidyn henkilön häntä koskevien tietojen tarkastusoikeutta ja sen rajoittamista. Rekisteröidyn tarkastusoikeutta koskeva sääntely saatettaisiin vastaamaan poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Ehdotetut rajoitukset vastaisivat hyvin pitkälle niitä rajoituksia, joita on

säädetty henkilötietojen tarkastusoikeuteen poliisitoimessa tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä. Ehdotetulla sääntelyllä suojattaisiin Tullin käyttämiä tiedonhankinta- ja tutkintameneelmiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Vuonna 1994 säädettyyn tullilakiin (1466/1994) sisältyvät myös säännökset henkilötietojen käsittelystä Tullissa. Yleinen henkilötietolaki (523/1999) on puolestaan vuodelta 1999, ja laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

(761/2003) on tullut voimaan vuoden 2003 loka-kuun alussa. Tullilain säännöksiä rekisterien tarkastusoikeudesta ja tarkastusoikeuden rajoittamisesta, jotka perustuvat keskeisesti henkilötietolain 27 §:ään, ei ole tarkistettu sen jälkeen, kun edellä mainitut yleinen henkilötietolaki ja

poliisin henkilörekisterilainsäädäntö ovat tulleet voimaan.

Poliisin osalta henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 44 ja 45 §:ssä säädetään rekisterien tarkastusoikeudesta ja tarkastusoikeuden rajoituksista. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä Tullin rekistereiden tarkastusoikeuden rajoittamista koskevan tullilain uuden 23 e §:n on tarkoitus vastata edellä mainittua poliisin henkilörekistereistä annetun lain 44 ja 45 §:ää.

Asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin seikkoja, joiden johdosta hallintovaliokunta kiinnittää huomiota Euroopan unionin tullitietojärjestelmän (TTJ) sekä rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmän (LIPRE) rajaamiseen tarkastusoikeuden ulkopuolelle.

Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan Euroopan unionin tullitietojärjestelmä on perustettu vuonna 2000 EU:n tulliyhteistyötä tukeväksi tiedustelujärjestelmäksi. Sen avulla on tarkoitus välittää maasta toiseen tarkkailu- ja erityistarkastuspyyntöjä, jotta asiakas ei tarkastus-tilanteessa saa tietää todellista tarkastusperustetta, vaan tarkastus-tilanne vaikuttaa aivan normaalilta tullitarkastukselta. Valiokunnan saaman tiedon mukaan TTJ-järjestelmä on nimenomaan perustettu tarkkailua ja erityistarkastusta koskevien sensitiivisten tietojen välittämistä varten. TTJ-päätöksen 22 artiklan mukaan tarkastamisoikeuden rajoituksiin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä, mutta kuitenkin niin, että tarkastusoikeus voidaan evätä, jos se on tarpeen ja oikeassa suhteessa, jotta ei vaaranneta käynnissä olevia kansallisia tutkintatoimia, tai hienovaraisen tarkkailun tai havainnoinnin ja raportoinnin ajaksi. Lisäksi poikkeuksen soveltuvuut-

ta arvioitaessa on otettava huomioon asianmukaisen henkilön oikeudet edut.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty myös LIPRE-järjestelmään, jonka tiedot poikkeavat poliisin liikennevalvonnan järjestelmään tallennettavista tiedoista. LIPREen tallennetaan kaikki Suomen rajat ylittävä ajoneuvo- ja junaliikenne. Näin ollen LIPREen tallentuu sellaista henkilöliikennettä, josta asianosainen ei saa tietoa. Ajoneuvon haltijana tai kuljettajana voi olla muu henkilö kuin rekisteriin kirjattu omistaja tai haltija. Valiokunnalle on viestitetty, että ajoneuvon omistajan tai haltijan oikeus tarkastaa LIPREn tiedot synnyttää vaaran, että tässä yhteydessä voi syntyä tilanne, jossa ajoneuvon omistaja tai haltija voi halutessaan seurata esimerkiksi puolisonsa, työntekijänsä, lastensa, ystäviensä ja vanhempiansa liikkumista. Esimerkkinä hallintovaliokunnalle on mainittu Tornio—Haaparanta-kaksoiskaupunki, jossa ihmiset asuvat, työskentelevät ja liikkuvat säännöllisesti sekä Suomen että Ruotsin puolella ja tulevat näin säännöllisesti rekisteröidyiksi LIPRE-järjestelmään.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pirkko Mattila /ps	Timo V. Korhonen /kesk
vpj.	Mika Kari /sd	Antti Lindtman /sd
jäs.	Heikki Autto /kok	Markus Lohi /kesk
	Reijo Hongisto /ps	Outi Mäkelä /kok
	Risto Kalliorinne /vas	Tapani Mäkinen /kok
	Elsi Katainen /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.